

estaven un curs per endavant dels nord-americans i, per tant, era lògic esperar que sabessin, si més no, tanta ciència com ells. *Si non è vero...*

Consideracions de futur

En termes generals, a l'Europa comunitària el paper de l'estat en matèria educativa continua essent ampli, divers i, en determinats àmbits, irrenunciable. No es tracta, només, del principal empresari del sector educatiu sinó que, a més, té encara a les seves mans el poder de regir el destí del conjunt del sistema educatiu. Malgrat això, tant la crisi econòmica com la crisi d'ajustament patides pels sistemes educatius des de mitjan dècada dels anys setanta han aportat elements que, progressivament, han contribuït a redimensionar el paper de l'estat, fins a aquest moment protagonista.

Pràcticament a tot el territori comunitari els efectes han estat semblants. En primer lloc, l'estat ha vist agonitzar el poder central en favor d'un altre poder com més va més creixent: el de les perifèries, regionals o locals. També s'ha vist obligat a concedir quotes considerables de participació en el govern dels centres educatius als principals actors implicats: professors, famílies i estudiants, si és el cas. I, en darrer lloc, també ha hagut de replantejar-se les estratègies pel que fa a la formació professional i superior, i a la recerca, amb vista a concedir un lloc protagonista als agents econòmics.³¹

L'evolució més recent dels sistemes educatius dels països comunitaris apunta a la consolidació del nou paradigma de l'*accountability*. La principal implicació d'aquest nou paradigma és un canvi substancial en les fórmules de govern i de gestió dels sistemes educatius per a donar cabuda a l'auditoria participativa i al retre comptes. I això tant perquè en la mesura que es tracta de mecanismes de control del poder són exigències de la democràcia, com pel fet que, sense elles, no hi ha cap mena de possibilitat d'avaluar els progressos que en matèria de qualitat de l'educació tant es demanen des de tots els sectors implicats. La privatització, finalment, apareix, més que no pas com un *desideratum*, com un referent: les qualitats i l'*ethos* de l'allò privat, es diu, han de servir de punt de referència obligat en la gestió de la cosa pública.

En aquesta evolució, en la qual les notes dominants són de tarannà econòmic i tecnocràtic, no s'hauria de descartar la possibilitat d'una reacció que, tard o d'hora, pretengués recuperar per al debat sociopolític i pedagògic el lloc just i adient que han d'ocupar els valors personals i socials en el procés educatiu, que avui, paradoxalment, són allò menys valuós en termes de mercat i allò més difícilment avaluable.

31. Aquesta és una qüestió de gran actualitat i molt controvertida, per la qual cosa és més objecte d'articles que no pas de llibres. En aquest sentit, però, els dos millors llibres que analitzen aquesta qüestió són el de Mark B. Ginsburg, *Understanding Educational Reform in Global Context. Economy, Ideology and the State*. Nova York: Garland, 1991 i el de M. Granheim, M. Kogan i U. Lundgren, *Evaluation as Policymaking*. Londres: Jessica Kingsley, 1990. Ambdós llibres introdueixen el tema des d'una perspectiva comparativa i que presenta alhora diferents estudis de casos.